

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. vasario 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 56 ir 63 straipsniai – Laisvė teikti paslaugas – Laisvas kapitalo judėjimas – Nacionalinės teisės aktas, pagal kurį negalioja su leidimo neturinčiu kreditoriumi sudarytos paskolos sutartys, turinčios tarptautinių elementų – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012–17 straipsnio 1 dalis – Siekiant teikti turistų apgyvendinimo paslaugas fizinio asmens sudaryta paskolos sutartis – Sąvoka „vartotojas“ – 24 straipsnio 1 punktą – Išimtinė jurisdikcija, susijusi su daiktinėmis teisėmis į nekilnojamąjį turtą – Ieškinys dėl paskolos sutarties pripažinimo negaliojančia ir hipotekos įrašo į nekilnojamojo turto registrą panaikinimo“

Byloje C-630/17

dėl *Općinski sud u Rijeci – Stalna služba u Rabu* (Rijekos apylinkės teismas – nuolatinis padalinys Rabo, Kroatija) 2017 m. lapkričio 6 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. lapkričio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Anica Milivojević

prieš

Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro antrosios kolegijos pirmininko pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai A. Prechal, C. Toader (pranešėja), A. Rosas ir M. Ilešič,

generalinis advokatas E. Tanchev,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. rugsėjo 5 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen*, atstovaujamos *odvjetnici* D. Malnar, M. Mlinac, P. G. Baučić, P. Novak, M. Sabolek, E. Garankić ir A. Đureta, padedamų *profesor* T. Borić,
- Kroatijos vyriausybės, atstovaujamos T. Galli,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Heller, L. Malferrari ir M. Mataija,

susipažinęs su 2018 m. lapkričio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: kroatų.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 56 ir 63 straipsnių bei 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 4 straipsnio 1 dalies, 17 straipsnio, 24 straipsnio 1 punkto ir 25 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant Anica Milivojević, kurios nuolatinė gyvenamoji vieta yra Kroatijoje, ginčą su *Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen* (toliau – *Raiffeisenbank*), pagal Austrijos teisę įsteigta bendrove, dėl A. Milivojević pareikšto ieškinio, kuriuo ji prašo pripažinti negaliojančiais su *Raiffeisenbank* sudarytą paskolos sutartį, taip pat notarinį aktą, susijusį su hipoteka, kuria užtikrinami iš šios sutarties kylantys kreditiniai reikalavimai, ir panaikinti šios hipotekos įrašą nekilnojamojo turto registre.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Reglamento Nr. 1215/2012 6, 15 ir 18 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:
„(6) siekiant užtikrinti laisvą civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimą, reikia ir dera numatyti, kad jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą bei vykdymą reguliuojančias taisykles reglamentuotų privalomas ir tiesiogiai taikomas Sąjungos teisinis dokumentas;
<...>
(15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. <...>
<...>
(18) kalbant apie draudimo, vartotojų ir darbo sutartis, silpnesnioji šalis turėtų būti ginama pagal jurisdikcijos taisykles, kurios yra palankesnės tokios šalies interesams negu bendrosios taisyklės.“
- 4 Šio reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta:
„Pagal šį reglamentą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiama tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“
- 5 Minėto reglamento 8 straipsnio 4 punktas suformuluotas taip:
„Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinyms taip pat gali būti pareikštas:
<...>
(4) bylose, kylančiose iš sutarčių, jeigu ieškinyms gali būti susietas su kitu tam pačiam atsakovui iškeltu ieškiniu dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą, – turto buvimo vietos valstybės narės teisme.“

6 To paties reglamento 17 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Jurisdikcija dėl bylų, susijusių su vartojimo sutartimis, kurias sudaro asmuo, vartotojas, ir kurių dalykas nėra laikomas šio asmens komercine ar profesine veikla, nustatoma pagal šį skirsnį <...>“

7 Reglamento Nr. 1215/2012 18 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtinta:

„1. Vartotojas gali pareikšti ieškinį kitai sutarties šaliai valstybės narės, kurioje yra tos sutarties šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismuose arba, neatsižvelgiant į kitos sutarties šalies nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, – vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose.

2. Kita sutarties šalis gali pareikšti ieškinį vartotojui tik valstybės narės, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose.“

8 Šio reglamento 19 straipsnyje nurodyta:

„Šio skirsnio nuostatų galima nesilaikyti tik pagal susitarimą:

1) kuris buvo sudarytas po to, kai kilo ginčas;

2) pagal kurį vartotojui leidžiama pareikšti ieškinį kituose teismuose, nei nurodyti šiame skirsnyje; arba

3) kuris yra sudarytas tarp vartotojo ir kitos sutarties šalies, kurių abiejų nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta susitarimo sudarymo momentu buvo toje pačioje valstybėje narėje, ir pagal kurį jurisdikcija suteikiama tos valstybės narės teismams su sąlyga, kad toks susitarimas neprieštarauja tos valstybės narės teisei.“

9 Minėto reglamento 24 straipsnio 1 punkto pirmoje pastraipoje numatyta:

„Toliau išvardyti valstybės narės teismai turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į ginčo šalių nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą:

1) nagrinėti ieškinius, kurių dalykas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą arba nekilnojamojo turto nuoma, – turto buvimo vietos valstybės narės teismai.“

10 To paties reglamento 25 straipsnio 1 ir 4 dalyse nustatyta:

„1. Jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesutarė kitaip. <...>

<...>

4. Susitarimai dėl jurisdikcijos ar turto patikėjimo dokumento nuostatos dėl jurisdikcijos pasirinkimo neturi teisinės galios, jeigu jie prieštarauja 15, 19 ar 23 straipsniui arba jeigu teismai, kurių jurisdikcijos išvengiama, turi išimtinę jurisdikciją pagal 24 straipsnį.“

- 11 Reglamento Nr. 1215/2012 66 straipsnio, kuris reglamentuoja *ratione temporis* taikymo sritį, 1 dalyje numatyta:

„Šis reglamentas taikomas tik pradėtam teismo procesui, autentiškiems dokumentams, kurie oficialiai sudaromi arba įregistruojami, ir teisminėms taikos sutartims, kurios patvirtinamos arba sudaromos 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau.“

Kroatijos teisė

Įstatymas dėl prievolių

- 12 *Zakon o obveznim odnosima* (Įstatymas dėl prievolių) 322 straipsnio redakcijoje, taikytinoje pagrindinėje byloje (*Narodne novine*, Nr. 78/2015; toliau – Įstatymas dėl prievolių), nustatyta:

„(1) Bet koks susitarimas, kuris prieštarauja Kroatijos Respublikos Konstitucijai, privalomosioms teisės normoms arba moralės principams, yra niekinė, išskyrus atvejus, kai iš pažeistos normos paskirties matyti kita teisinė pasekmė arba kai konkrečiu atveju įstatyme numatyta kitaip.“

(2) Jeigu sudaryti sutartį draudžiama tik vienai iš šalių, sutartis vis dėlto galioja (nebent konkrečiu atveju įstatyme numatyta kitaip), o šalis, kuri pažeidžia įstatyme nustatytą draudimą, privalo prisiimti dėl to kylančias pasekmes.“

- 13 Šio įstatymo 323 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kai sutartis yra niekinė, kiekviena šalis privalo grąžinti kitai šaliai viską, ką gavo pagal niekinę sutartį, o jeigu tai neįmanoma arba jeigu, atsižvelgiant į to, kas įvykdyta, pobūdį restitucija negalima, turi būti sumokėta tinkama pinigine kompensacija, nustatyta pagal teismo sprendimo priėmimo dieną taikytas kainas, nebent įstatyme numatyta kitaip.“

Vartojimo kredito įstatymas

- 14 *Zakon o potrošačkom kreditiranju* (Vartojimo kredito įstatymas; *Narodne novine*, Nr. 75/2009) (toliau – Vartojimo kredito įstatymas) įsigaliojo 2010 m. sausio 1 d. Šio įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad, išskyrus tam tikras išimtis, šis įstatymas netaikomas paskolos sutartims, sudarytoms iki jo įsigaliojimo.

- 15 Šis įstatymas buvo iš dalies pakeistas *Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas vartojimo kredito įstatymas, *Narodne novine*, Nr. 102/2015) (toliau – iš dalies pakeistas vartojimo kredito įstatymas).

- 16 Iš dalies pakeisto vartojimo kredito įstatymo 19j straipsnis „Sutarčių negaliojimas ir negaliojimo pasekmės“ suformuluotas taip:

„1. Paskolos sutartis yra niekinė, jeigu yra sudaryta su kreditoriumi ar kredito tarpininku, kurie neturi reikalaujamo leidimo teikti vartojimo kredito paslaugas vartotojams arba tarpininkauti sudarant tokią sutartį.“

2. Kai pagal šio straipsnio 1 dalį turi būti grąžinta tai, kas gauta, vartotojas turi sumokėti palūkanas nuo gautos sumos nuo tos dienos, kai sprendimas, kuriuo sutartis pripažinta niekine, tapo galutinis.“

17 Iš dalies pakeisto vartojimo kredito įstatymo 19 l straipsnyje „Teismų jurisdikcija“ nurodyta:

„1. Ginčiuose dėl kredito sutarčių vartotojas gali pareikšti ieškinį kitai sutarties šaliai valstybės, kurios teritorijoje yra tos sutarties šalies buveinės vieta, teismuose arba, neatsižvelgiant į kitos sutarties šalies buveinės vietą, – vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose.

2. Kita sutarties šalis gali pareikšti ieškinį vartotojui tik valstybės narės, kurios teritorijoje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose.

<...>“

Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo

18 *Zakon o ništetnosti ugovora o kreditu s međunarodnim obilježjima sklopljenih u Republici Hrvatske s neovlaštenim vjerovnikom* (Įstatymas dėl Kroatijos Respublikoje su leidimo neturinčiu kreditoriumi sudarytų tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo; *Narodne novine*, Nr. 72/2017; toliau – Įstatymas dėl su leidimo neturinčiu kreditoriumi sudarytų tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo) 1 straipsnyje „Įstatymo dalykas“ numatyta:

1. Šis įstatymas taikomas Kroatijos Respublikoje skolininkų ir leidimų neturinčių kreditorių sudarytomis tarptautinių elementų turinčioms paskolos sutartims <...>

2. Šis įstatymas taip pat taikomas kitiems teisiniams dokumentams, kuriuos Kroatijos Respublikoje sudarė skolininkai ir leidimo neturintys kreditoriai ir kuriuos lemia paskolos sutartis, turinti tarptautinių elementų, kaip tai suprantama pagal šio straipsnio 1 dalį, arba kurie pagrįsti tokia sutartimi.“

19 Šio įstatymo 2 straipsnyje „Sąvokos“ nurodyta:

„Šiame įstatyme:

– „skolininkas“ – bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kuriam suteiktas kreditas pagal paskolos sutartį, turinčią tarptautinių elementų, arba bet kuris asmuo, kuris gauna naudos iš asmens, kuriam toks kreditas suteiktas kaip bendraskoliui, skolininkui įkaito turėtojui, bendraskoliui įkaito turėtojui arba garantui,

– „leidimo neturintis kreditorius“ – bet kuris juridinis asmuo, kuris sutiko suteikti kreditą skolininkui pagal paskolos sutartį, turinčią tarptautinių elementų, kurio buveinė sutarties su tarptautiniais elementais sudarymo dieną yra ne Kroatijos Respublikoje ir kuris siūlo ar teikia kredito paslaugas Kroatijos Respublikoje, nors toks kreditorius neatitinka teisės aktuose nustatytų sąlygų tokioms paslaugoms teikti, konkrečiau kalbant, jis neturi Kroatijos Respublikos kompetentingų valdžios institucijų leidimų ir (arba) patvirtinimų,

– „paskolos sutartis, turinti tarptautinių elementų“ – tai bet kokia kredito sutartis, paskolos sutartis ar kita sutartis, pagal kurią leidimo neturintis kreditorius suteikia skolininkui tam tikrą pinigų sumą, o skolininkas įsipareigoja per sutartą terminą ir pagal sutartą tvarką mokėti sutartas palūkanas ir grąžinti gautą sumą.“

20 Minėto įstatymo 3 straipsnyje „Paskolos sutarčių negaliojimas“ numatyta:

„1. Paskolos sutartys su tarptautiniais elementais, kurias Kroatijos Respublikoje sudarė skolininkai ir leidimo neturintys kreditoriai, yra niekinės.

2. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, negaliojimu negalima remtis, kai sutartis visiškai įvykdyta.“

21 To paties įstatymo 4 straipsnyje „Kitų teisinių dokumentų negaliojimas“ nustatyta:

„Visi notariniai aktai, sudaryti remiantis pagal šio įstatymo 3 straipsnį niekine sutartimi ar su ja susiję, yra niekiniai.“

22 Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 7 straipsnyje „Negaliojimo pasekmės“ įtvirtinta:

„Kiekviena susitariančioji šalis privalo grąžinti kitai šaliai viską, ką gavo pagal niekinę sutartį, o jeigu tai neįmanoma arba jeigu, atsižvelgiant į to, kas įvykdyta, pobūdį, restitucija negalima, turi būti sumokėta tinkama pinigine kompensacija, nustatyta pagal teismo sprendimo priėmimo dieną taikytas kainas.“

23 Šio įstatymo 8 straipsnyje nustatytos taisyklės dėl jurisdikcijos suformuluotos taip:

„1. Byloje dėl paskolos sutarčių su tarptautiniais elementais, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, skolininkas gali pareikšti ieškinį leidimo neturinčiam kreditoriui tos valstybės, kurios teritorijoje šis turi buveinę, teismuose arba, neatsižvelgiant į tai, kur yra leidimo neturinčio kreditoriaus buveinė, skolininko gyvenamosios vietos ar buveinės vietos teismuose.

2. Leidimo neturinčio kreditoriaus, kaip tai suprantama pagal šio straipsnio 1 dalį, ieškinys skolininkui gali būti pareikštas tik valstybės, kurios teritorijoje yra skolininko gyvenamoji vieta ar buveinė, teismuose. Teisė, taikytina niekinėms sutartims, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, yra išimtinai Kroatijos teisė ir teismas, gavęs ieškinį dėl tokios sutarties pripažinimo niekine, tokiam ieškiniui taiko šį įstatymą, nenagrinėdamas, ar yra prielaidos taikyti sutarties sudarymo vietos teisę remiantis kitais teisės aktais.“

24 To paties įstatymo 10 straipsnyje numatyta:

„1. Paskolos sutartis, turinčios tarptautinių elementų, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, sudarytos Kroatijos Respublikoje iki šio įstatymo įsigaliojimo skolininkų ir leidimo neturinčių kreditorių, negalioja nuo jų sudarymo dienos ir sukelia 7 straipsnyje nurodytas pasekmes.

2. Kiti teisiniai dokumentai, sudaryti Kroatijos Respublikoje iki šio įstatymo įsigaliojimo tarp skolininkų ir leidimo neturinčių kreditorių, kuriuos lemia paskolos sutartis, turinti tarptautinių elementų, kaip nurodyta 1 straipsnio 1 dalyje, ar pagrįsti tokia sutartimi, negalioja nuo jų sudarymo dienos ir sukelia 7 straipsnyje nurodytas pasekmes.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

25 2015 m. balandžio 23 d. A. Milivojević kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, *Općinski sud u Rijeci – Stalna služba u Rabu* (Rijekos apylinkės teismas – nuolatinis padalinys Rabo, Kroatija), su ieškiniu prieš *Raiffeisenbank* ir prašė pripažinti negaliojančia 47 000 eurų paskolos sutartį, kurią šalys sudarė 2007 m. sausio 5 d. (toliau – nagrinėjama sutartis), notarinį raštą dėl hipotekos, kuria užtikrinami iš šios sutarties kylantys kreditiniai reikalavimai, ir panaikinti šios hipotekos įrašą nekilnojamojo turto registre.

26 Grįsdama savo ieškinį A. Milivojević rėmėsi Įstatymo dėl prievolių 322 straipsnio 1 dalies nuostatomis, pagal kurias sutartis, prieštaraujanti Kroatijos Respublikos Konstitucijai, privalomosioms teisės normoms arba moralės principams, yra niekinė.

- 27 Nors pagrindinėje byloje neginčijama, kad *Raiffeisenbank* buvo „leidimo neturintis kreditorius“, kaip tai suprantama pagal Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 2 straipsnį, t. y. kitoje valstybėje narėje įsisteigęs kreditorius, kuris neturėjo *Hrvatska narodna banka* (Kroatijos nacionalinis bankas) suteikto tinkamo įgaliojimo teikti paskolas Kroatijoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šalys nesutaria dėl tam tikrų faktinių aplinkybių, susijusių, be kita ko, su nagrinėjamos sutarties sudarymo vieta. *Raiffeisenbank* teigia, kad sutartis buvo sudaryta Austrijoje, o A. Milivojević tvirtina, kad tai buvo padaryta Kroatijoje.
- 28 Kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, A. Milivojević teigė sudariusi nagrinėjamą sutartį per tarpininką, kuriam sumokėjo komisinius, siekdama išplėsti ir renovuoti savo namą ir ketindama ten įrengti butus nuomai. Iš šio sprendimo taip pat matyti, kad negalima atmesti galimybės, jog dalis paskolos buvo panaudota privačiais tikslais. A. Milivojević, beje, užsiminė, kad ketino grąžinti paskolą iš pelno, kurį atneš ta veikla.
- 29 Be to, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad į nagrinėjamą sutartį buvo įtraukta nuostata dėl alternatyvios jurisdikcijos, pagal kurią jurisdikciją suteikiama Austrijos teismams arba skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teismams.
- 30 Žodinė proceso dalis buvo baigta 2017 m. sausio 3 d.
- 31 Vis dėlto 2017 m. rugpjūčio 10 d. nutartimi ji buvo atnaujinta, 2017 m. liepos 14 d. įsigaliojus Įstatymui dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo.
- 32 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad jeigu būtų nustatyta, jog nagrinėjama sutartis buvo sudaryta Kroatijoje, ji galėtų būti laikoma negaliojančia pagal šio teisės akto nuostatas, atsižvelgiant į jo taikymą atgaline data.
- 33 Taigi šiam teismui kyla abejonių, pirma, ar Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo atitinka SESV 56 ir 63 straipsnius, nes, jo manymu, šis teisės aktas gali pažeisti *Raiffeisenbank* laisvę teikti finansines paslaugas. Minėtas teismas abejoja, kad tokį pažeidimą gali pateisinti šio įstatymo galiojimui atgaline data pagrįsti Kroatijos vyriausybės nurodyti tikslai.
- 34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad Vartojimo kredito įstatymas, kaip jį išaiškino *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas, Kroatija), negali pagrįsti paskolos sutarčių, sudarytų prieš įsigaliojant šiam įstatymui (su pakeitimais), t. y. 2015 m. rugsėjo 30 d., pripažinimo negaliojančiomis.
- 35 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad po *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) civilinių bylų kolegijos pirmininko ir *Županijski sudovi* (apygardos teismai, Kroatija) civilinių bylų kolegijų pirmininkų susitikimo, kuris buvo surengtas 2016 m. balandžio 11 ir 12 d., *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) 2016 m. balandžio 12 d. parengtame dokumente nusprendė:

„3.1. (jurisdikcija)

Kilus ginčams dėl ieškovų, fizinių asmenų (vartotojų), kurie yra Kroatijos piliečiai, ir užsienio juridinių asmenų (bankų) sudarytų paskolų sutarčių negaliojimo, kuriuose jurisdikcijos klausimas buvo išspręstas po 2013 m. liepos 1 d., Kroatijos kompetentingas teismas yra visada tas, kuris nustatytas pagal 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento [(EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų pripažinimo bei vykdymo civilinėse ir komercinėse bylose (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42)] 16 straipsnį ir Reglamento [Nr. 1215/2012] 17 straipsnį.

3.2. (sutarčių negaliojimas)

Nors sudaryti tokias sutartis buvo draudžiama užsienio banko įstaigoms, kurios neturi leidimo, reikalingo teikti šias paslaugas Kroatijos Respublikoje, tokios sutartys nėra niekinės, nes tokia pasekmė nebuvo numatyta nei Bankų įstatyme, nei Kredito įstaigų įstatyme iki 2015 m. rugsėjo 30 d., datos, kai ši pasekmė buvo įtvirtinta [iš dalies pakeistame vartojimo kredito įstatyme].“

- 36 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl įvairių aspektų, susijusių su jo tarptautine jurisdikcija nagrinėti pagrindinę bylą, atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1215/2012. Šiuo klausimu tas teismas pažymi, kad pagal Kroatijos civilinio proceso kodekso nuostatas jis gali patikrinti savo jurisdikciją šioje nagrinėjamos bylos stadijoje.
- 37 Minėtam teismui kyla abejonių, ar Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 8 straipsnis atitinka Reglamente Nr. 1215/2012 nustatytas jurisdikcijos taisykles. Jam taip pat kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją, visų pirma 1997 m. liepos 3 d. Sprendimą *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337) ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *Gruber* (C-464/01, EU:C:2005:32), nagrinėjama sutartis galėtų būti laikoma „vartotojo sudaryta sutartimi“ ir ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas patenka į šio reglamento 24 straipsnio 1 punkte numatytas išimtinės jurisdikcijos taisykles, susijusias su daiktinėmis teisėmis ir nekilnojamąjį turtą.
- 38 Šiomis aplinkybėmis *Općinski sud u Rijeci – Stalna služba u Rabu* (Rijekos apylinkės teismas – nuolatinis padalinys Rabo, Kroatija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [SESV] 56 ir 63 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiamos Įstatymo dėl [Kroatijoje] su leidimo neturinčiu kreditoriumi sudarytų tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo nuostatos, būtent to įstatymo 10 straipsnio nuostatos, kuriose numatyta, kad yra niekiniai paskolos sutartys ir kiti teisiniai dokumentai, kuriuos lėmė tarp skolininko (kaip tai suprantama pagal minėto įstatymo 1 straipsnį ir 2 straipsnio pirmą įtrauką) ir leidimo neturinčio kreditoriaus (kaip tai suprantama pagal to paties įstatymo 2 straipsnio antrą įtrauką) sudaryta paskolos sutartis ar kurie ta sutartimi pagrįsti, net jeigu jie buvo sudaryti prieš išgaliojant minėtam įstatymui, ir negalioja nuo jų sudarymo momento ir to pasekmė yra ta, kad sutarties šalys privalo viena kitai grąžinti tai, ką gavo pagal niekinę sutartį, o kai neįmanoma grąžinti to, ką yra gavusios, arba kai įvykdytos prievolės pobūdis prieštarauja restitucijai, privalo sumokėti atitinkamą piniginę kompensaciją atsižvelgiant į priimant teismo sprendimą taikytas kainas?
2. Ar [Reglamentą Nr. 1215/2012], būtent jo 4 straipsnio 1 dalį ir 25 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad jie draudžia Įstatymo dėl Kroatijos Respublikoje su leidimo neturinčiu kreditoriumi sudarytų tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 8 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas, pagal kurias kilus ginčams dėl paskolos sutarčių, turinčių tarptautinių elementų, kaip tai suprantama pagal minėtą įstatymą, skolininkas gali iškelti leidimo neturinčiam kreditoriui bylą tos valstybės, kur šis turi registruotą buveinę, teismuose arba, neatsižvelgiant į tai, kur yra leidimo neturinčio kreditoriaus registruotos buveinės vieta, skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos ar registruotos buveinės vietos teismuose, o leidimo neturintis kreditorius, kaip tai suprantama pagal minėtą įstatymą, gali iškelti bylą skolininkui tik tos valstybės, kur šis turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar registruotą buveinę, teismuose?
3. Ar laikoma, kad sutartį sudaro vartotojas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 17 straipsnio 1 dalį ir kitas Sąjungos teisės nuostatas, kai paskolos gavėjas yra fizinis asmuo, kuris sudarė paskolos sutartį siekdamas investuoti į atostogų apartamentus su tikslu verstis savo būsto nuoma ir teikti privataus turistų maitinimo ir apgyvendinimo paslaugas?

4. Ar Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkto nuostatas reikia aiškinti taip, kad Kroatijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylą dėl paskolos sutarties ir atitinkamų garantinių raštų pripažinimo negaliojančiais ir dėl hipotekos įrašymo į nekilnojamojo turto registrą panaikinimo, kai, siekiant užtikrinti iš paskolos sutarties kylančių prievolių įvykdymą, minėta hipoteka buvo užtikrinta Kroatijos Respublikoje esančiu skolininko nekilnojamoju turtu?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos nagrinėti pirmąjį klausimą

- 39 Kroatijos vyriausybė tvirtina, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti pirmąjį klausimą, nes nagrinėjama sutartis buvo sudaryta 2007 m. sausio 5 d., t. y. prieš Kroatijos Respublikos įstojimą į Europos Sąjungą 2013 m. liepos 1 d. Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į valstybės narės teismo pateiktą prejudicinį klausimą dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, kai faktinės aplinkybės, kurioms ji turėtų būti taikoma, susiklostė prieš šiai valstybei narei įstojant į Europos Sąjungą. Per teismo posėdį ši vyriausybė taip pat teigė, kad ta sutartis buvo nutraukta 2012 metais.
- 40 Šiuo klausimu reikia pažymėti, pirma, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju klausimu siekia sužinoti, ar SESV 56 ir 63 straipsnius atitinka Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo, kuris buvo priimtas po Kroatijos Respublikos įstojimo į Sąjungą. Dėl jo taikymo atgaline data šis teisės aktas taikytinas pagrindinėje byloje ir turi poveikį paskolos sutartims, sudarytoms prieš įstojimą, taip pat kitiems teisiniams dokumentams, kuriuos lėmė tokios sutartys.
- 41 Antra, nors tiesa, kad nagrinėjama paskolos sutartis buvo sudaryta iki šio įstojimo, ir, kaip teigiama, nutraukta irgi iki jo (ši aplinkybė nebuvo paminėta prašyme priimti prejudicinį sprendimą), vis dėlto iš šio prašymo matyti, kad tam tikros pasekmės, susijusios su šia sutartimi ir jos nulemtais teisės aktais, visų pirma hipotekos įrašymas į registrą, kurį A. Milivojević prašo panaikinti, ir toliau daro poveikį.
- 42 Kaip matyti iš Akto dėl Kroatijos Respublikos stojimo sąlygų ir Europos Sąjungos sutarties, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo bei Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties pritaikomųjų pataisų (OL L 112, 2012, p. 21) 2 straipsnio, nuo įstojimo dienos pirminių Sutarčių ir, be kita ko, SESV 56 ir 63 straipsnių, nuostatos Kroatijos Respublikai yra privalomos ir taikomos būsimoms situacijų, susiklosčiusių prieš įstojimą, sukeliams pasekmėms (pagal analogiją žr. 2002 m. sausio 29 d. Sprendimo *Pokrzęptowicz-Meyer*, C-162/00, EU:C:2002:57, 50 punktą).
- 43 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad argumentus, kuriuos Kroatijos vyriausybė nurodo, ginčydama Teisingumo Teismo jurisdikciją nagrinėti pirmąjį klausimą, reikia atmesti, nes, nors nagrinėjama sutartis, dėl kurios kilo ginčas pagrindinėje byloje, buvo sudaryta prieš Kroatijos Respublikos įstojimą į Sąjungą, šioje byloje iškeltas klausimas dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, o atsakymas į jį gali iškelti abejonių dėl šios valstybės narės po įstojimo priimtų nacionalinės teisės aktų atitikties Sąjungos teisei, kurie taip pat kelia teisinių pasekmių šiai sutarčiai po minėto įstojimo.

Dėl pirmojo–trečiojo klausimų priimtinumų

- 44 *Raiffeisenbank* ir Kroatijos vyriausybė teigia, jog pirmasis klausimas hipotetinis, nes nebuvo įrodyta, kad Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo yra taikytinas ginčui pagrindinėje byloje.
- 45 Kroatijos vyriausybė taip pat iškėlė prieštaravimą dėl antrojo ir trečiojo klausimų priimtinumų; ji mano, kad teisės nuostatomis, į kurias daro nuorodą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausimuose, t. y. Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnio 1 dalį ir 17 straipsnio 1 dalį, nebegalima

remtis, nes *Raiffeisenbank* dalyvavo šio teismo posėdyje. Dėl to paties reglamento 25 straipsnio ši vyriausybė teigia, kad iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą nematyti, kad šalys būtų sudariusios susitarimą dėl jurisdikcijos.

- 46 Dėl pirmojo klausimo pažymėtina, kad nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas esamoje jo nagrinėjamos bylos stadijoje dar neišsprendė faktinių aplinkybių klausimo, susijusio su nagrinėjamos sutarties sudarymo vietos nustatymu, kuris pagal Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 3 straipsnį yra esminis klausimas siekiant taikyti šį įstatymą, ši aplinkybė neapriboja jo galių nuspręsti, kurioje bylos stadijoje būtina jos tikslais kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 22 d. Sprendimo *Melki ir Abdeli*, C-188/10 ir C-189/10, EU:C:2010:363, 41 punktą ir 2015 m. birželio 4 d. Sprendimo *Kernkraftwerke Lippe-Ems*, C-5/14, EU:C:2015:354, 31 punktą), nes tinkamiausio momento tam padaryti pasirinkimas priklauso jo išimtinai jurisdikcijai (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *Sibilio*, C-157/11, nepaskelbtas Rink., EU:C:2012:148, 31 punktą).
- 47 Dėl antrojo ir trečiojo klausimų reikia priminti, kad, remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai dėl Sąjungos teisės išaiškinimo (2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *SERGO ir Horváth*, C-52/16 ir C-113/16, EU:C:2018:157, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 48 Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytą teisinį pagrindą ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija (2017 m. birželio 14 d. Sprendimo *Online Games ir kt.*, C-685/15, EU:C:2017:452, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo prašymą, tik jeigu akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus ir suprastų priežastis, dėl kurių nacionalinis teismas mano, kad, siekiant išspręsti jo nagrinėjamą ginčą, reikalinga gauti atsakymus į tuos klausimus (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Politanò*, C-225/15, EU:C:2016:645, 22 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Taigi, priešingai, nei teigia Kroatijos vyriausybė, neatrodo, kad antrajame ir trečiajame klausimuose iškelta problema yra hipotetinė.
- 49 Šiomis aplinkybėmis reikia daryti išvadą, kad pirmasis–trečiasis klausimai yra priimtini.

Dėl pirmojo klausimo

- 50 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 56 ir 63 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiamos valstybės narės teisės akto nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias paskolos sutartys ir jomis pagrįsti dokumentai, sudaryti tos valstybės narės teritorijoje tarp skolininkų ir kreditorių, įsisteigusių kitoje valstybėje narėje ir neturinčių pirmosios valstybės narės išduoto leidimo vykdyti jų veiklą jos teritorijoje, negalioja nuo jų sudarymo dienos, net jeigu jie buvo sudaryti prieš įsigaliojant tam teisės aktui.

Dėl taikytinos judėjimo laisvės

- 51 Kadangi prejudicinis klausimas pateiktas ir dėl SESV 56 straipsnio, ir dėl SESV 63 straipsnio, pirmiausia reikia nustatyti, ar tokios nacionalinės teisės aktų nuostatos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, gali turėti poveikį naudojimuisi teise laisvai teikti paslaugas ir (arba) naudojimuisi laisvu kapitalo judėjimu, ir, jei taip, tai kiek.
- 52 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo susijęs su finansinėmis paslaugomis, teikiamomis kredito įstaigų, kurių buveinė yra ne Kroatijos teritorijoje ir kurios neturi šiais tikslais Kroatijos kompetentingų valdžios institucijų išduotų leidimų ir (arba) patvirtinimų.
- 53 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad sandoriai, kaip antai kreditų teikimas komerciniu pagrindu, iš esmės susiję tiek su laisvu paslaugų teikimu, kaip tai suprantama pagal SESV 56 ir paskesnius straipsnius, tiek su laisvu kapitalo judėjimu pagal SESV 63 ir paskesnius straipsnius (2018 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank*, C-625/17, EU:C:2018:939, 23 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 54 Jei nacionalinė priemonė kartu yra susijusi su laisvu paslaugų teikimu ir laisvu kapitalo judėjimu, reikia nustatyti, kokią įtaką ši priemonė daro šioms pagrindinėms laisvėms, ir ar tokiomis aplinkybėmis, kaip antai pagrindinėje byloje, viena iš jų turi pirmenybę kitos atžvilgiu. Teisingumo Teismas iš esmės vertina nagrinėjamą priemonę tik vienos iš šių dviejų laisvių atžvilgiu, jei paaiškėja, kad bylos aplinkybėmis viena iš jų yra tik antrinė, palyginti su kita, ir gali būti su ja susieta (2012 m. liepos 12 d. Sprendimo *SC Volksbank România*, C-602/10, EU:C:2012:443, 70 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 55 Tiek, kiek pagrindinėje byloje pagal Įstatymą dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo pripažįstama negaliojančia bet kokia paskolos sutartis, sudaryta Kroatijoje su leidimo neturinčiu kreditoriumi, kurio buveinė yra ne toje valstybėje narėje, toks teisinis režimas daro poveikį kitose valstybėse narėse įsteigtų ūkio subjektų, kurie neatitinka šiame teisės akte nustatytų sąlygų, galimybei turėti prieigą teikti finansines paslaugas Kroatijos rinkoje, ir turi ypač didelį poveikį laisvai teikti paslaugas. Šio teisės akto ribojamasis poveikis laisvam kapitalo judėjimui yra tik neišvengiama nustatyto apribojimo pasekmė (2006 m. spalio 3 d. Sprendimo *Fidium Finanz*, C-452/04, EU:C:2006:631, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), todėl nereikia nagrinėti jo atitikties SESV 63 ir paskesniems straipsniams.
- 56 Taigi, pateiktą klausimą reikia nagrinėti tik atsižvelgiant į SESV 56 ir paskesnius straipsnius, susijusius su laisve teikti paslaugas, remiantis prielaida, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama sutartis buvo sudaryta Kroatijoje, tačiau šią faktinę aplinkybę turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl SESV 56 straipsnio

- 57 Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad pagal SESV 56 straipsnyje numatytą paslaugų teikimo laisvę reikalaujama ne tik panaikinti bet kokią kitoje valstybėje narėje įsisteigusio paslaugų teikėjo diskriminaciją dėl pilietybės, bet ir bet kokią apribojimą, net vienodai taikomą ir nacionaliniams, ir kitų valstybių narių paslaugų teikėjams, jeigu jis draudžia paslaugų teikėjo, įsteigto kitoje valstybėje narėje, kurioje jis teisėtai teikia analogiškas paslaugas, veiklą, ją trukdo ar daro ne tokią patrauklią (2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Citroën Belux*, C-265/12, EU:C:2013:498, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 58 Iš jurisprudencijos taip pat matyti, kad kredito įstaigos veikla – paskolų teikimas – yra paslauga, kaip ji suprantama pagal SESV 56 straipsnį (2012 m. liepos 12 d. Sprendimo *SC Volksbank România*, C-602/10, EU:C:2012:443, 72 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 59 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Kroatijos teisinėje sistemoje su leidimo neturintiu kreditoriumi sudarytų paskolos sutarčių negaliojimas numatytas tiek iš dalies pakeistame vartojimo kredito įstatyme, tiek Įstatyme dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo. Vis dėlto šių dviejų teisės aktų taikymo sritis nėra tokia pati – pastarojo taikymo sritis platesnė, nes, kaip matyti iš jo 1 straipsnio 1 dalies, jis taikomas visoms paskolos sutartims, įskaitant komercinio pobūdžio. Priešingai, iš dalies pakeistas vartojimo kredito įstatymas taikomas tik vartotojų sudarytomis sutartims.
- 60 Kaip taip pat matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, laikotarpiu nuo 2013 m. liepos 1 d., Kroatijos Respublikai įstojus į Europos Sąjungą, iki 2015 m. rugsėjo 30 d., įsigaliojus iš dalies pakeistam vartojimo kredito įstatymui, dėl Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo taikymo atgaline data negaliojo tik tos paskolos sutartys, kurios sudarytos su leidimo neturintiais kreditoriais, turintiais savo buveinę ne Kroatijoje.
- 61 Iš tiesų iš *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) pateikto išaiškinimo dėl iš dalies pakeisto vartojimo kredito įstatymo matyti, kad taisyklė dėl vartojimo kredito sutarčių, sudarytų su leidimo neturintiu kreditoriumi, pagal šį įstatymą netaikoma atgaline data situacijoms, susiklosčiusioms iki jo įsigaliojimo, t. y. iki 2015 m. rugsėjo 30 d.
- 62 Vadinasi, kadangi Įstatyme dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo nustatytas leidžiantis nukrypti režimas tam tikroms finansinėms paslaugoms pagal tai, ar paslaugų teikėjo buveinė yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje paslauga teikiama, reikia daryti išvadą, kad Kroatijos teisėje buvo įtvirtinta tiesioginė kreditorių, įsisteigusių ne Kroatijoje, diskriminacija iki 2015 m. rugsėjo 30 d., datos, nuo kurios negalioja ir su toje valstybėje narėje įsisteigusiu, bet leidimo neturintiu kreditoriumi sudarytos paskolos sutartys.
- 63 Kadangi nuo tos dienos negaliojimo režimas vienodai taikomas visiems leidimo neturintiems kreditoriams, minėtu laikotarpiu Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo laikytinas naudojimosi laisve teikti paslaugas apribojimu.
- 64 Iš tiesų, kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, apribojimo sąvoka apima priemones, kurių imasi valstybė narė ir kurios, nors taikomos visiems vienodai, daro poveikį kitų valstybių narių ūkio subjektų patekimui į rinką (2012 m. liepos 12 d. Sprendimo *SC Volksbank România*, C-602/10, EU:C:2012:443, 75 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Šiuo atveju Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo kreditoriams, kurių buveinė ne Kroatijoje ir kurie siekia patekti į Kroatijos finansinių paslaugų rinką, nustato sąlygą – gauti Kroatijos nacionalinio banko išduodamą leidimą, ir tai lemia ne tokią patrauklią prieigą prie šios rinkos, tad įstatymas pažeidžia pagal SESV 56 straipsnį užtikrinamą laisvę.
- 65 Taigi pirmiausia reikia išnagrinėti, ar tikslai, kurių siekta priimant šį įstatymą, gali pateisinti leidžiančią nukrypti nuostatą pagal SESV 52 straipsnį, ir, antra, ar tas įstatymas grindžiamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, su sąlyga, kad tokiu atveju jis yra tinkamas siekiamiems tikslams įgyvendinti ir neviršija to, kas būtina jiems pasiekti (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Citroën Belux*, C-265/12, EU:C:2013:498, 37 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 66 Visų pirma dėl laikotarpio nuo Kroatijos Respublikos įstojimo į Sąjungą iki 2015 m. rugsėjo 30 d. iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad atsižvelgiant į tai, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas ribojamasis teisės aktas yra tiesiogiai diskriminuojantis, jis gali būti pateisinamas tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir jos sveikatos sumetimais, numatytais SESV 52 straipsnyje, į kurią daroma nuoroda SESV 62 straipsnyje (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo

Engelmann, C-64/08, EU:C:2010:506, 34 punktą; 2014 m. spalio 22 d. Sprendimo *Blanco ir Fabretti*, C-344/13 ir C-367/13, EU:C:2014:2311, 38 punktą ir 2016 m. sausio 28 d. Sprendimo *Laezza*, C 375/14, EU:C:2016:60, 26 punktą).

- 67 Tokiu pateisinimu galima remtis, tik jei yra realus ir pakankamai rimtas pavojus pagrindiniam visuomenės interesui (2010 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-546/07, EU:C:2010:25, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 68 Kaip matyti iš Kroatijos vyriausybės pateiktų rašytinių ir žodinių pastabų, Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo buvo priimtas siekiant apsaugoti didelį skaičių Kroatijos piliečių, sudariusių paskolos sutartis su kreditoriais, kurie vykdė savo veiklą, neturėdami reikiamo Kroatijos nacionalinio banko leidimo. Šiuo klausimu Kroatijos vyriausybė nurodė, kad 2000–2010 m. laikotarpiu su leidimo neturinčiais kreditoriais buvo sudaryta apie 3 000 paskolos sutarčių, kurių bendra suma siekia maždaug 360 mln. eurų. Šis teisės aktas buvo priimtas kaip kraštutinė priemonė, po to, kai ne vienu iki jo priimtu teisėkūros aktu bandyta, deja, nesėkmingai, pašalinti tokių sutarčių pasekmes, o tai pateisina to teisės akto taikymą atgaline data. Šiuo teisės aktu siekiama apsaugoti viešąją tvarką, finansų sektoriaus reputaciją ir užtikrinti jo tinkamą veikimą, taip pat – silpnesnę sutarties šalį ir ypač vartotojų teises.
- 69 Atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamu teisės aktu siekiamus tikslus pažymėtina, kad nors Kroatijos vyriausybė remiasi viešąja tvarka, ji nepateikia jokios įtikinamos aplinkybės, kuri galėtų būti priskirta šiai sąvokai; pagal šią, kaip jau buvo paaiškinta šio sprendimo 67 punkte, daroma prielaida, kad egzistuoja realus ir pakankamai rimtas pavojus, paveikiantis pagrindinį visuomenės interesą, o ekonominio pobūdžio sumetimai negali pateisinti leidžiančios nukrypti nuostatos pagal SESV 52 straipsnį (pagal analogiją žr. 2010 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-546/07, EU:C:2010:25, 51 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 70 Toliau turi būti išnagrinėta, kiek laikotarpiu nuo 2015 m. rugsėjo 30 d. pagal nagrinėjamą negaliojimo tvarką įtvirtinti apribojimai galėtų būti pateisinami privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 64 punkte nurodytą jurisprudenciją.
- 71 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad tarp Kroatijos Respublikos nurodytų privalomųjų bendrojo intereso pagrindų yra jau pripažintų Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, t. y. profesinės taisyklės, kuriomis siekiama apsaugoti paslaugų gavėjus (1991 m. liepos 25 d. Sprendimo *Collectieve Antennevoorziening Gouda*, C-288/89, EU:C:1991:323, 14 punktas), gera finansų sektoriaus reputacija (1995 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Alpine Investments*, C-384/93, EU:C:1995:126, 44 punktas) ir vartotojų apsauga (2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Citroën Belux*, C-265/12, EU:C:2013:498, 38 punktas).
- 72 Vis dėlto būtina nurodyti, kad pateisinamos priežastys, kuriomis valstybė narė gali remtis, turi būti papildytos tinkamais įrodymais arba tos valstybės priimtos ribojančios priemonės tinkamumo ir proporcingumo įvertinimu bei konkrečiais įrodymais, pagrindžiančiais jos argumentus. Taigi, jeigu valstybė narė siekia remtis tikslu, galinčiu pateisinti paslaugų teikimo laisvės kliūtį, kurią lemia nacionalinė ribojamoji priemonė, ji sprendimą šiuo klausimu turinčiam priimti teismui privalo pateikti visą informaciją, kuri leistų jam įsitikinti, kad minėta priemonė iš tiesų atitinka iš proporcingumo principo kylančius reikalavimus (pagal analogiją žr. 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *SERGO ir Horváth*, C-52/16 ir C-113/16, EU:C:2018:157, 85 punktą).
- 73 Nesant tokių įrodymų, reikia konstatuoti, kad Įstatymas dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo akivaizdžiai viršija tai, kas būtina įgyvendinti šiuo įstatymu siekiamiems tikslams, nes, pagal atgaline data bendrai ir automatiškai taikomą taisyklę numatyta, kad negalioja jokios tarptautinių elementų turinčios paskolos sutartys, sudarytos su leidimo neturinčiais kreditoriais, išskyrus tas, kurios buvo visiškai įgyvendintos.

- 74 Be to, kaip nurodė Europos Komisija, reikia pažymėti, kad, siekiant sudaryti galimybes patikrinti paskolos sutarčių teisėtumą ir apsaugoti silpnesniąją sutarties šalį, galėjo būti priimtose kitose, mažiau laisvę teikti paslaugas ribojančiose priemonėse, t. y. be kita ko, teisės aktai, įgaliojantys kompetentingas valdžios institucijas imtis veiksmų, remiantis pranešimais ar savo iniciatyva, jeigu susiduriama su nesąžiningos komercinės praktikos arba vartotojų teisių pažeidimo atveju.
- 75 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 56 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, dėl kurio, be kita ko, paskolos sutartys ir tokie sutartimis grindžiami teisiniai dokumentai, sudaryti tos valstybės narės teritorijoje skolininkų ir kreditorių, įsisteigusių kitoje valstybėje narėje ir neturinčių pirmosios valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų išduoto leidimo vykdyti veiklą tos valstybės teritorijoje, negalioja nuo sudarymo momento, net jeigu jie buvo sudaryti prieš įsigaliojant šiam teisės aktui.

Dėl antrojo klausimo

- 76 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar pagal Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnio 1 dalį ir 25 straipsnį draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį kilus ginčams dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių, patenkančių į šio reglamento taikymo sritį, skolininkams prieš leidimo neturinčius kreditorius leidžiama pareikšti ieškinį tos valstybės, kur šie kreditoriai turi registruotą buveinę, teismuose arba skolininkų nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės vietos teismuose, o jurisdikciją nagrinėti tokių kreditorių jų skolininkams pareikštus ieškinius turi tik tos valstybės, kur šie skolininkai turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę, teismai, ir nesvarbu, ar pastarieji yra vartotojai, ar profesionalai.
- 77 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Reglamentas Nr. 1215/2012 taikomas ieškiniams, pareikštiems nuo 2015 m. sausio 10 d. Kadangi ieškinys pagrindinėje byloje buvo pareikštas 2015 m. balandžio 23 d., o atsižvelgiant į teisinį ryšį tarp pagrindinės bylos šalių, jo pagrindą ir pareiškimo sąlygas, jis yra susijęs civiline ir komercine sritimi, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 1 straipsnio 1 dalį, jo nuostatos nagrinėjamu atveju yra taikomos.
- 78 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagal Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 8 straipsnio 1 ir 2 dalis skolininkui suteikiama teisė pasirinkti arba valstybės, kurioje leidimo neturintis kreditorius turi buveinę, arba savo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą, o kreditorius turi kreiptis į skolininko gyvenamosios vietos teismą.
- 79 Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 1 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šis įstatymas taikomas Kroatijoje skolininkų ir leidimų neturinčių kreditorių sudarytomis tokioms paskolos sutartims, nesvarbu, koks skolininko statusas, t. y. ar jis vartotojas, ar profesionalas.
- 80 Kadangi minėto įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalys taip pat taikytinos tarp profesionalų kilusiems ginčams, pažymėtina, kad jis nukrypsta nuo bendrosios jurisdikcijos taisyklės, nustatytos Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnio 1 dalyje, t. y. atsakovo gyvenamosios vietos taisyklės, nes juo visiems skolininkams išplečiama didesnė apsaugos jurisdikcijos taisyklių, kurios šio reglamento 18 straipsnio 1 dalyje kaip išimtis įtvirtintos tik vartotojams, taikymo sritis.
- 81 Reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 1215/2012 sistemą valstybės narės, kurios teritorijoje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismų jurisdikcija yra bendrasis principas. Tik nukrypstant nuo šio principo šioje nuostatoje numatyti atvejai (jų sąrašas baigtinis), kai atsakovui galima arba būtina pareikšti ieškinį kitos valstybės narės teisme (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 27 punktą). Todėl tai, kad valstybė narė savo nacionalinės teisės

nuostatose įtvirtina jurisdikcijos taisyklės, kuriomis nukrypstama nuo šio bendrojo principo ir kurios nėra numatytos kitoje šio reglamento nuostatose, prieštarauja minėto reglamento nustatytai sistemai, ypač jo 4 straipsniui.

- 82 Dėl Reglamento Nr. 1215/2012 25 straipsnio pažymėtina, kad jame su tam tikromis sąlygomis pripažįstama, kad yra teisėti šalių susitarimai dėl jurisdikcijos, kurie sudaryti siekiant nustatyti valstybės narės teismą, kompetentingą spręsti ginčus, kilusius ar galinčius kilti dėl konkretaus teisinio santykio. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš Reglamento Nr. 1215/2012 17–19 straipsnių matyti, kad jurisdikcija nagrinėti ginčą, susijusį su vartotojo sudaryta sutartimi, iš esmės nustatoma pagal tas pačias taisykles, ir pagal šio reglamento 25 straipsnio 4 dalį nuostata dėl jurisdikcijos gali būti taikoma tokiai sutarčiai tik jeigu ji neprieštarauja to paties reglamento 19 straipsnio nuostatom.
- 83 Vis dėlto iš Įstatymo dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių negaliojimo 8 straipsnio formuluotės galima būtų daryti išvadą – tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, – kad jame nustatytos jurisdikcijos taisyklės taikomos, nepaisant to, kad yra laisva valia sudarytų susitarimų dėl jurisdikcijos, atitinkančių Reglamento Nr. 1215/2012 25 straipsnyje įtvirtintus reikalavimus.
- 84 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąją klausimą reikia atsakyti, kad pagal Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnio 1 dalį ir 25 straipsnį draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį kilus ginčams dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių, patenkančių į šio reglamento taikymo sritį, skolininkams prieš leidimo neturinčius kreditorius leidžiama pareikšti ieškinį tos valstybės, kur tie kreditoriai turi registruotą buveinę, teismuose arba skolininkų nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės vietos teismuose, o jurisdikciją nagrinėti tokių kreditorių skolininkams pareikštus ieškinius turi tik tos valstybės, kur tie skolininkai turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę, teismai, ir nesvarbu, ar pastarieji yra vartotojai, ar profesionalai.

Dėl trečiojo klausimo

- 85 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 1215/2012 17 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad skolininkas, kuris paskolos sutartį sudarė siekdamas atlikti nekilnojamojo turto, kuris yra jo būstas, renovacijos darbus tam, kad, be kita ko, ten teiktų turistų apgyvendinimo paslaugas, gali būti laikomas „vartotoju“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 86 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją Reglamente Nr. 1215/2012 vartojamos sąvokos, be kita ko, esančios jo 17 straipsnio 1 dalyje, turi būti aiškinamos savarankiškai, iš esmės remiantis šio reglamento sistema ir tikslais, kad būtų galima užtikrinti vienodą jo taikymą visose valstybėse narėse (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 28 punktą).
- 87 Sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 17 ir 18 straipsnius, turi būti aiškinama siaurai, atsižvelgiant į šio asmens padėtį konkrečioje sutartyje pagal tos sutarties pobūdį ir tikslus, o ne į subjektyvią šio asmens padėtį, nes tas pats asmuo tam tikruose sandoriuose gali būti laikomas vartotoju, o kituose – ūkio subjektu (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 88 Taigi minėtame reglamente nustatytos specialios taisyklės, skirtos apsaugoti vartotojui kaip silpnesnei šaliai, taikomos tik sutartims, kurios buvo sudarytos siekiant patenkinti privačius asmens poreikius ir kurios niekaip nėra susijusios su jo verslu ar profesija, taigi ši apsauga nėra pateisinama tuomet, kai sutartis sudaryta siekiant su profesine veikla susijusių tikslų (2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 30 punktą).

- 89 Šiose nuostatose numatyta speciali apsauga nėra pateisinama ir kalbant apie sutartis, kurių tikslas yra profesinė veikla, net jeigu ja numatyta verstis ateityje, nes būsimas veiklos pobūdis visai nekeičia to, kad tai yra profesinė veikla (1997 m. liepos 3 d. Sprendimo *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, 17 punktą).
- 90 Iš to išplaukia, kad Reglamento Nr. 1215/2012 17–19 straipsniuose nustatytos specialios jurisdikcijos taisyklės iš esmės taikomos tik tuomet, kai tarp šalių sudarytos sutarties tikslas nėra atitinkamų prekių ar paslaugų naudojimas profesiniams tikslams (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 91 Kalbant konkrečiai apie asmenį, kuris sudaro sutartį, siekdamas iš dalies dviejų tikslų – naudojimui, iš dalies susijusiam su jo profesine veikla, ir iš dalies privačiais tikslais – pažymėtina, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad toks asmuo šiomis nuostatomis galėtų remtis tik tuomet, jei ryšys tarp tos sutarties ir to asmens profesinės veiklos būtų toks silpnas, kad būtų laikytinas menku, todėl vertinant visas sandorio, dėl kurio buvo sudaryta sutartis, aplinkybes būtų visiškai nesvarbus (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 92 Atsižvelgdamas būtent į šiuos principus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar jo nagrinėjamoje byloje A. Milivojević gali būti laikoma „vartotoju“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 17 straipsnio 1 dalį. Tam nacionalinis teismas turės atsižvelgti ne tik į sutarties turinį, pobūdį ir tikslą, bet ir į objektyvias jos sudarymo aplinkybes (2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *Gruber*, C-464/01, EU:C:2005:32, 47 punktą).
- 93 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali atsižvelgti į tai, kad A. Milivojević teigia, jog sutartį sudarė tam, kad renovuotų savo namą, siekdama, be kita ko, ten įrengti nuomoti skirtus butus, turėdamas omenyje ir tai, kad dalis pasiskolintos sumos buvo panaudota privačiais tikslais. Šiomis aplinkybėmis, kaip matyti iš šio sprendimo 91 punkte nurodytos jurisprudencijos, galima laikyti, kad A. Milivojević minėtą sutartį sudarė kaip vartotoja, tik jeigu ryšys tarp šios sutarties ir profesinės veiklos, kurią sudaro turistų apgyvendinimo paslaugų teikimas, yra toks menkas ir nesvarbus, jog akivaizdu, kad ši sutartis buvo sudaryta iš esmės siekiant privačių tikslų.
- 94 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 17 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad skolininkas, kuris paskolos sutartį sudarė siekdamas atlikti nekilnojamojo turto, kuris yra jo būstas, renovacijos darbus tam, kad, be kita ko, ten teiktų turistų apgyvendinimo paslaugas, negali būti laikomas „vartotoju“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, nebent atsižvelgiant į visas sandorio, dėl kurio buvo sudaryta sutartis, aplinkybes aišku, kad jo ir tos profesinės veiklos ryšys yra toks silpnas, jog akivaizdu, kad ši sutartis buvo sudaryta iš esmės siekiant privačių tikslų, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 95 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkto pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad ieškinys dėl paskolos sutarties ir notarinio akto, susijusio su hipoteka, kuria užtikrinami iš šios sutarties kylantys kreditiniai reikalavimai, pripažinimo negaliojančiais, taip pat hipotekos nekilnojamajam turtui įrašo nekilnojamojo turto registre panaikinimas yra ieškinys, kurio „dalykas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 96 Iš Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkto pirmos pastraipos formuluotės matyti, kad nekilnojamojo turto buvimo vietos valstybės narės teismai turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, kurių dalykas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą, neatsižvelgiant į ginčo šalių nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą.

- 97 Kaip matyti iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, frazė „dalykas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą“ turi būti aiškinama savarankiškai, kad būtų užtikrintas vienodas jos taikymas visose valstybėse narėse (šiuo klausimu žr. 2014 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Weber*, C-438/12, EU:C:2014:212, 40 punktą ir 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Komu ir kt.*, C-605/14, EU:C:2015:833, 23 punktą).
- 98 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkto pirma pastraipa neturi būti aiškinama plačiau, nei to reikalauja ja siekiamas tikslas. Iš tiesų šios nuostatos atima iš šalių galimybę pasirinkti ginčo nagrinėjimo vietą, kurią kitu atveju jos galėtų pasirinkti, ir tam tikrais atvejais numato teismą, kuris nėra nė vienos iš šalių gyvenamosios vietos teismas (šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Schmidt*, C-417/15, EU:C:2016:881, 28 punktą).
- 99 Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad susitariančiosios valstybės, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teismų išimtinė jurisdikcija galioja ne visiems ieškiniams dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą, o tik tiems, kuriems taikomas minėtas reglamentas ir kuriais siekiama nustatyti nekilnojamojo turto dydį, sudėtį, nuosavybės, valdymo ar kitas daiktines teises į šį turtą ir užtikrinti šių teisių turėtojams su jų statusu susijusių pirmumo teisių apsaugą (2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Schmidt*, C-417/15, EU:C:2016:881, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 100 Taip pat primintina, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją daiktinė teisė nuo asmeninės teisės skiriasi tuo, jog pirmoji suvaržo materialųjį daiktą ir sukelia teisinių pasekmių visiems, o antrąja galima remtis tik prieš skolininką (2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Schmidt*, C-417/15, EU:C:2016:881, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 101 Šiuo atveju, kiek tai susiję su prašymais pripažinti nagrinėjamą sutartį ir notarinį aktą dėl hipotekos sudarymo negaliojančiais, akivaizdu, kad jie grindžiami asmenine teise, kuria galima remtis tik atsakovo atžvilgiu. Todėl šie prašymai nepatenka į Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkte esančios išimtinės jurisdikcijos taisyklės taikymo sritį.
- 102 Vis dėlto, kalbant apie prašymą panaikinti hipotekos įrašą nekilnojamojo turto registre, reikėtų pažymėti, kad jeigu hipoteka yra sudaryta tinkamai laikantis atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose nustatytų formos ir turinio reikalavimų, ji yra daiktinė teisė, turinti *erga omnes* poveikį.
- 103 Toks prašymas, kuriuo siekiama išsaugoti iš daiktinės teisės kylančias pirmumo teises, pagal Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkto pirmą pastraipą patenka į išimtinę valstybės narės, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teismo jurisdikciją (2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Schmidt*, C-417/15, EU:C:2016:881, 41 punktas).
- 104 Šiuo klausimu reikia pridurti, kad, atsižvelgiant į išimtinę valstybės narės, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teismo jurisdikciją, kiek tai susiję su prašymu panaikinti hipotekos įrašą nekilnojamojo turto registre, tas teismas taip pat pagal Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 4 dalį turi neišimtinę jurisdikciją dėl susijusių ieškinių, t. y. nagrinėti prašymus pripažinti paskolos sutartį ir notarinį aktą dėl šios hipotekos sudarymo negaliojančiais, kai šie prašymais susiję su tuo pačiu atsakovu ir, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, gali būti sujungti.
- 105 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkto pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad ieškinys dėl hipotekos nekilnojamajam turtui įrašo nekilnojamojo turto registre panaikinimo yra ieškinys, kurio „dalykas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, tačiau į šios nuostatos taikymo sritį nepatenka ieškinys dėl paskolos sutarties ir notarinio akto, susijusio su hipoteka, kuria užtikrinami iš šios sutarties kylantys kreditiniai reikalavimai, pripažinimo negaliojančiais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

106 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. SESV 56 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, dėl kurio, be kita ko, paskolos sutartys ir tokiomis sutartimis grindžiami teisiniai dokumentai, sudaryti tos valstybės narės teritorijoje skolininkų ir kreditorių, įsisteigusių kitoje valstybėje narėje ir neturinčių pirmosios valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų išduoto leidimo vykdyti veiklą tos valstybės teritorijoje, negalioja nuo sudarymo momento, net jeigu jie buvo sudaryti prieš įsigaliojant šiam teisės aktui.
2. Pagal 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 4 straipsnio 1 dalį ir 25 straipsnį draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį kilus ginčams dėl tarptautinių elementų turinčių paskolos sutarčių, patenkančių į šio reglamento taikymo sritį, skolininkams prieš šios valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų išduoto leidimo vykdyti veiklą tos valstybės teritorijoje neturinčius kreditorius leidžiama pareikšti ieškinį tos valstybės, kur tie kreditoriai turi registruotą buveinę, teismuose arba skolininkų nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės vietos teismuose, o jurisdikciją nagrinėti tokių kreditorių jų skolininkams pareikštus ieškinius turi tik tos valstybės, kur tie skolininkai turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę, teismai, ir nesvarbu, ar pastarieji yra vartotojai, ar profesionalai.
3. Reglamento Nr. 1215/2012 17 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad skolininkas, kuris paskolos sutartį sudarė siekdamas atlikti nekilnojamojo turto, kuris yra jo būstas, renovacijos darbus tam, kad, be kita ko, ten teiktų turistų apgyvendinimo paslaugas, negali būti laikomas „vartotoju“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, nebent atsižvelgiant į visas sandorio, dėl kurio buvo sudaryta sutartis, aplinkybes aišku, kad jo ir tos profesinės veiklos ryšys yra toks silpnas, jog akivaizdu, kad ši sutartis buvo sudaryta iš esmės siekiant privačių tikslų, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
4. Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnio 1 punkto pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad ieškinys dėl hipotekos nekilnojamajam turtui įrašo nekilnojamojo turto registre panaikinimo yra ieškinys, kurio „dalykas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, tačiau į šios nuostatos taikymo sritį nepatenka ieškinys dėl paskolos sutarties ir notarinio akto, susijusio su hipoteka, kuria užtikrinami iš šios sutarties kylantys kreditiniai reikalavimai, pripažinimo negaliojančiais.

Parašai.